

AN INVESTIGATION ON NORWAY EDUCATION SYSTEM: SOME IMPLICATIONS FOR TURKISH EDUCATION SYSTEM

**NORVEÇ EĞİTİM SİSTEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: TÜRK EĞİTİM
SİSTEMİ İÇİN BAZI ÇIKARIMLAR¹**

Sevda KATITAŞ²

Abstract

This study has been carried out to examine the Educational System of Norway, which is one of the countries with a high level of prosperity in Europe, in terms of various parameters and to draw conclusions for the Turkish Education System. A number of factors play a role in shaping the educational system of an country. For this reason, in the study, firstly information has been given about the geographical, social and political situation of Norway and then the Norwegian Education System has been examined with the objectives and policy, the structure of the education system and the process dimension. While the structuring of the education system has been handled with the parameters of managerial structuring and school structuring; the parameters with education-teaching processes, training of managers and teachers, supervision and financing of education have been covered in the process dimension. Finally, in the study, the outstanding aspects of the Norwegian Education System have been emphasized and the inferences for the Turkish Education System have been found.

Keywords: Norway, education system, parameter.

Özet

Bu çalışma, Avrupa'da refah düzeyi yüksek ülkeler arasında yer alan Norveç'in Eğitim Sistemini çeşitli parametreler açısından incelemek ve Türk Eğitim Sistemi için çıkarımlarda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bir ülkenin eğitim sisteminin şekillenmesinde pek çok faktör rol oynamaktadır. Bu nedenle çalışmada öncelikle Norveç'in coğrafi, sosyal ve siyasal durumu hakkında bilgi verilmiş ve sonrasında Norveç Eğitim Sistemi amaç ve politika, eğitim sisteminin yapılanması ve süreç boyutu başlıklarıyla incelenmiştir. Eğitim sisteminin yapılanması yönetsel yapılanma ve okul yapılanması parametreleriyle ele alınırken; süreç boyutu kapsamında eğitim-öğretim süreçleri, yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesi, denetim ve eğitimin finansmanı parametrelerine yer verilmiştir. Çalışmada son olarak Norveç Eğitim Sistemi'nin öne çıkan yönleri vurgulanarak Türk Eğitim Sistemi için çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Norveç, eğitim sistemi, parametre.

¹ Bu çalışma Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Teftişi Doktora programı kapsamında Prof. Dr. Ali BALCI tarafından yürütülen Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi dersinde yazar tarafından hazırlanan raporun geliştirilmiş halidir.

² Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Teftişi ABD, sasevda@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzde küreselleşmeyle birlikte uluslararası ilişkilerin giderek artması, ulusların birbirini daha iyi tanıyıp yakın ilişkiler kurmasına ve kendi gelişimlerini sağlama adına birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmalarını sağlamaktadır. Ülkelerin en çok takip ettiği alanların başında ise belki de eğitim gelmektedir. Eğitimin, çağın gerektirdiği insan tipini yetiştirmede, değişen dünya ile birlikte toplumun ihtiyaçlarına ve çağın gereklerine cevap verebilecek ölçüde yeni yapılanmalara gidilmesinde en önemli araçlardan biri olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, ülkelerin eğitim sistemlerini çeşitli parametreler açısından incelemenin, o ülkelerin tanınmasında ve gelişmiş yönlerinin diğer ülkeler tarafından örnek alınmasında faydalı olduğunu söylemek mümkündür.

Bu çalışma, bugün Avrupa'da refah standartları açısından oldukça üst noktada yer alan Norveç'in (Nas, 2010) Eğitim Sistemini çeşitli parametreler açısından incelemek ve Türk Eğitim Sistemi için çıkarımlarda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bir ülkenin eğitim sisteminin şekillenmesinde pek çok faktör rol oynamaktadır. Bu faktörlerin en önemlileri o ülkenin sosyal ve siyasal yapılanması, demografik, ekonomik ve coğrafi durumudur. Bu nedenle çalışmada öncelikle Norveç'in coğrafi, sosyal ve siyasal durumu hakkında bilgi verilmekte ve daha sonra eğitim sistemi farklı parametreler açısından incelenmektedir.

Norveç'in Coğrafi, Sosyal ve Siyasal Durumu

Norveç, Kuzey Avrupa'da bulunan İskandinav Yarımadası'nın batısında bir ülkedir. Finlandiya, İsveç ve Rusya Federasyonu ile komşu olan ülkenin yüzölçümü 323 802 km² ve nüfusu 5 320 045'dir. Başkenti Oslo olan ülkede resmi dil olarak Norveççe ve azınlık dili olarak Sami Dili (dokuz belediyede resmi dil olarak) ve Fince konuşulmaktadır. Ancak ülkede İngilizce de anadil kadar etkilidir. 2016 yılı tahmini verilerine göre Norveç halkının % 81'i Protestanlardan (resmi din), % 3.9'u diğer Hristiyanlardan, % 2.8'i Müslümanlardan, % 2.8'i Roman Katoliklerden, % 2'si diğer din mensuplarından ve % 7.5'i herhangi bir din mensubu olmayan bireylerden oluşmaktadır (Central Intelligence Agency [CIA], 2018).

Norveç resmi adıyla Norveç Krallığı, anayasal monarşi ile yönetilmektedir. Yürütme gücü krala aittir. Kral bu gücünü Statsrad adı verilen devlet konseyi vasıtasıyla kullanmaktadır. Yasama yetkisi ise Storting adı verilen ulusal meclise aittir. Norveç'te merkezi idare Kral, Başbakan ve Devlet Konseyi üyelerinin yönetimi altındaki teşkilattan oluşmaktadır. Merkezi idarenin taşra yapılanması ise 19 bölge ve 435 belediyeye ayrılmıştır (wcd.coe.int).

Petrol, bakır, doğalgaz, nikel, demir, çinko, kurşun, balık, kereste, hidrolik enerji Norveç'in başlıca doğal kaynaklarıdır. Norveç özellikle petrol ve doğal gaz üreten bir ülke olduğundan her ne kadar rezervleri azalıyor olsa da dünyada doğal gazda üçüncü, petrolde yedinci ihracatçı ülkedir. Petrol ve doğal gazdan sonra balıkçılık sektörü üçüncü ihracat kalemini oluşturmaktadır. Gerek geleneksel balıkçılık, gerekse balık çiftlikleri ve işlenmiş balık ürünleri Norveç için büyük önem taşıyan üretim alanlarıdır. Norveç Denizi, Kuzey Denizi ve Baret Denizi barındırdıkları çok çeşitli balık türleri ile dünyanın en önemli kaynakları arasında bulunmaktadır (Nas, 2010).

Norveç dünyada işsizlik ve enflasyon oranlarının düşük olduğu bir ülkedir. 2017 verilerine göre işsizlik oranı % 4.3 (OECD, 2018) ve enflasyon oranı % 2.1'dir (www.statista.com). Dünyada kişi başına düşen milli gelir sıralamasında Lüksemburg ve İsviçre'den sonra 3. sırada (2016 yılı verilerine göre 73.450 dolar) yer almaktadır (www.jeostrateji.com). Öte yandan, Avrupa'nın en pahalı ülkesi olan ve refah seviyesi yüksek ülkeler arasında yer alan Norveç'in en önemli sorunu gittikçe azalan ve yaşanan nüfusundan dolayı işgücü eksikliği çekmesidir (www.efta.int).

Nobel ödülü veren dört kurumdan biri Norveç'te bulunmaktadır. Başkent Oslo'da bulunan ve üyeleri Storting tarafından atanan Norveç Nobel Komitesi her yıl barış dalında ödüller vermektedir (Stahle, 1993). Norveç, Avrupa ortalamasının üstünde yaşam standartlarına ve ekonomik gelişmişliğe sahip olduğu için Avrupa Birliği'ne (AB) girmek istememektedir. Ülkenin petrol rezervleri bakımından zengin olması ve dünyada balıkçılık sektörünü elinde bulundurması bu durumun oluşmasında etkilidir. AB üyesi olunması halinde önemli balık kaynaklarının diğer AB ülkelerinin kullanımına açılması ve AB'nin ortak kurallarına ve karar alma mekanizmasına tabi olunması olasılığı özellikle Norveç'in kırsal kesimlerinde yaşayan tarım ve balıkçılıkla geçinen kesimlerin ve kamuoyunun üyelik karşısında tavır almasına neden olmaktadır (Nas, 2010).

Norveç Eğitim Sistemi

Bu başlık altında Norveç Eğitim Sisteminde amaç ve politika, eğitim sisteminin yapılanması (yönetmelik yapılanması ve okul yapılanması), süreç boyutu (eğitim-öğretim süreçleri, yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesi, denetim ve eğitimin finansmanı) konularına yer verilmiştir.

Amaç ve Politika

Norveç Eğitim Sistemi eşitlik ilkesine dayanmaktadır. Hükümetin toplum vizyonu, ayrımcılık yapmadan vatandaşların bir arada yaşayabildiği, karşılıklı saygıya ve hoşgörüye sahip bir ulusu ve kültürel köken, politik görüş veya dini inançlara bakılmaksızın herkesin bir arada ve güven içinde olduğu bir toplumu kapsamaktadır. Hükümet ayrıca gelişmiş bir toplum olarak Norveç'in bilgi toplumu sıralamasında dünyanın en iyileri arasında yer almasını hedeflemektedir (Education Information Network in the European Community [EURYDICE], 2015).

Eğitim politikasının temelinde, herkes için yüksek kalitede eğitim ve öğretimin sağlanabilmesi vardır. 2011 yılında değiştirilen 1998 Eğitim Yasası'na göre, eğitim ve öğretim, öğrencilere tarihsel ve kültürel bir anlayış kazandırarak onların dünyaya açılmasını sağlamalıdır. Bu bağlamda, eğitim ve öğretim, Hristiyanlığın temel değerlerine; insan onuruna ve doğaya saygı gibi hümanistik miras ve geleneklere; farklı din ve inançlarda da görülen özgürlük, yardım, bağışlama, eşitlik ve dayanışma gibi ortak değerlere dayanmaktadır (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2012).

Norveç Eğitim Sistemi, hem ulusal kültürel miras ve uluslararası ortak kültürel gelenekler hakkında bilgi ve anlayışın artırılmasını hem de kültürel çeşitlilik hakkında iç görüye sahip, başkalarının inançlarına saygı gösteren bireyler yetiştirilmesine önem vermektedir. Diğer taraftan, Norveç Eğitim Sistemi'nde öğrencilerin çalışma hayatında ve toplumda kendi ayakları üzerinde durabilecek şekilde bilgi, beceri ve tutum geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Bu yüzden, eğitim sistemi, öğrencilere yaratıcı, sorgulayıcı ve eleştirel düşünmeyi geliştiren; öğrenme arzusunu teşvik eden; güven ve saygının var olduğu öğrenme ortamları sunmaktadır (Ministry of Education and Research of Norway [MOER], 2018).

Norveç Parlamentosu'nun 16 Sayılı Raporu'na (2006-2007) göre, her birey öğrenme için bir potansiyele sahiptir ve eğitim sisteminin bu potansiyelin bireyin ve toplumun yararına olacak şekilde tamamının kullanılmasını sağlaması gerekmektedir. Eğitim sistemi, toplumun aktif katılımcısı olabilmede önemli bilgi, beceri ve tutumları elde etmede tüm bireylere aynı fırsatları sunmalı ve etnik kökenine bakılmaksızın her bir bireyi öğrenme potansiyelinin ortaya çıkarılabilmesinde teşvik etmelidir (MOER, 2018).

Eğitim Sisteminin Yapılanması

Bu başlık altında, Norveç Eğitim Sistemi, yönetsel yapılanma ve okul yapılanması olarak ele alınmıştır.

Yönetsel yapılanma: Norveç Eğitim Sistemi'nin yapılanması üç düzeyden (merkezi düzey, bölge düzeyi ve belediye düzeyi) oluşmaktadır. Merkezi düzeyde, Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (MOER) bulunmaktadır. MOER ulusal eğitim politikasının yürütülmesinden sorumludur ve ulusal standartlar mevzuat, yönetmelik, eğitim programı ve çerçeve planlar aracılığıyla sağlanmaktadır. MOER ayrıca anaokulları da dâhil olmak üzere tüm eğitim kurumları için genel sorumluluğa sahiptir ve yükseköğretim ve araştırma kurumlarını doğrudan yönetmektedir. MOER'de Eğitim Bakanı ile birlikte iki müsteşar görev yapmaktadır. Müsteşarlardan biri, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yetişkin eğitimiyle ilgili politik konularından sorumluyken; diğeri araştırma ve yükseköğretim eğitimiyle ilgili konularla ilgilenmektedir. Bakanlıkta yedi birim bulunmaktadır. Bu birimler sırasıyla Okulöncesi Eğitimi ve Bakımı; Eğitim ve Öğretim (ilköğretim ve orta öğretimden sorumlu); Yükseköğretim; Politika Analizi, Yaşam Boyu Öğrenme ve Uluslararası İlişkiler; Araştırma; Denetim ve Finansman ve İletişim birimleri şeklinde sıralanmaktadır (MOER, 2018).

Norveç, 19 bölge ve 435 belediyeye ayrılmıştır. Bölgeler, üst ortaöğretimde okul yönetimi, öğrenci alımı ve öğretmen atamasından sorumludur. Belediyeler ise anaokulları, ilkokul ve alt ortaöğretimde okul yönetimi, okul binalarının yapım ve onarımı, öğrenci alımı ve öğretmen atamasından sorumludur (UNESCO, 2012). Norveç Ulusal Meclisi, bölge ve belediyelere önemli ölçüde yetki ve finansal özerklik hakkı tanıyarak yerinden yönetimi esas alan bir yönetim yaklaşımını benimsemektedir. Bölge ve belediye yetkilileri, mevcut mevzuat ve yönetmeliklere uygun olarak faaliyetlerini yürütmektedirler (EURYDICE, 2015).

Kurumsal düzeyde bakıldığında, okulların idare ve yönetimi, eğitim sistemi içerisindeki düzeylerine göre değişmektedir. Okul öncesi kurumlar, Anaokulu Yasası'na (2005) göre yönetilmektedir. Bu yasaya göre, okulun yönetiminden müdür sorumludur. Müdür, kurumun işleyişiyle ilgili önemli hususların tartışılmasından ve rapor edilmesinden sorumlu bir Koordinasyon Komitesi'ne sahiptir. Bu komitenin üyeleri, veli, personel ve mülk sahiplerinin temsilcilerinden oluşmaktadır. Komite, kurumun eğitsel faaliyetleri için yıllık plan oluşturmaktadır. İlköğretim, ortaöğretim ve yetişkin eğitimi ise 1998 sayılı Eğitim Yasası'na göre yönetilmektedir. Eğitim Yasası (1998) kapsamında müdür, hem idari ve pedagojik açıdan okulun yönetiminden hem de bölge ve belediye yetkilileri tarafından oluşturulan çerçeve dâhilinde okul bütçesinden sorumludur. Okullarda yönetim işlerinde müdüre yardımcı olması için yönetim kurulu bulunabilmektedir. Yönetim kurulu, ilkokul ve alt ortaöğretimde eğitim ve yönetimde söz sahibidir. Kurul, veli, öğrenci, öğretim personeli, diğer personel ve yerel belediye yetkililerinin temsilcilerinden oluşmaktadır ve okul müdürü, kurulun sekreteridir. Üst ortaöğretimde de yönetim kuruluna benzer kurumlar bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumları ise Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'nın sorumluluğundadır ve dış temsilcilerden oluşan yönetim kurulu, yükseköğretim kurumlarının en üst yönetim organıdır. Yükseköğretim kurumları eğitim-öğretim, araştırma ve geliştirme çalışmalarında bağımsızdırlar (EURYDICE, 2018).

Okul yapılanması: Norveç'te okulöncesi eğitimin devamında 7+3+3+4 olarak nitelendirilen bir eğitim sistemi uygulanmaktadır. Eğitim, yedi yıllık ilkokul, üç yıllık alt ortaöğretim, üç yıllık üst ortaöğretim ve dört yıllık üniversitelerde verilmektedir. İlkokul ve alt ortaöğretileri kapsayan zorunlu eğitim süresi 10 yıldır. Zorunlu eğitim devlet okullarında ücretsiz ancak özel okullarda ücretlidir (MOER, 2018). Tablo 1'de 1-18 yaş arası öğrenciler için okul yapılanması verilmektedir.

I. Okulöncesi eğitim. Okulöncesi eğitim, 2005 yılından itibaren eğitim sisteminin bir parçasıdır ve MOER'in genel sorumluluğu altındadır. Okulöncesi kurumlar, genellikle anaokulları olarak adlandırılmaktadır. Anaokulları, özellikle 3-5 yaş arası çocukların bakım ve eğitimlerini sağlamaktadır ve zorunlu değildir. Aileler anaokullarına aylık bir ücret ödemektedirler. Belediyeler, özel ve belediyeye ait anaokullarının hem geliştirilmesinden hem de denetiminden sorumludur (Norwegian Directorate for Education and Training, 2014). Anaokulları okul yaşının altındaki çocuklara bireysel destek ve bakım hizmeti vererek onlara güvenilir bir ortam sunmaktadır. Başta azınlık ailelerin çocukları olmak üzere tüm çocuklar için Norveççe dil becerisini geliştirmek, anaokullarının temel hedefidir. Okulöncesi eğitimdeki bu erken müdahale, hükümetin öğrenmede fırsat eşitliğini sağlamak ve sosyal farklılıkları dengelemek için gösterdiği önemli çabalarından biridir (EURYDICE, 2015).

Tablo 1. Norveç Eğitim Sistemi Okul Yapılanması

Yaş	Yıl	Kademe	Genel Eğitim Programları		Mesleki Eğitim Programları	
		Üst Orta Eğitim ve Öğretim			İşyeri Eğitimi	
18 yaş	13		Örgün eğitim	Tamamlayıcı Çalışmalar	Örgün eğitim	İşyeri Eğitimi
17 yaş	12		Örgün eğitim		Örgün eğitim	
16 yaş	11		Örgün eğitim		Örgün eğitim	
15 yaş	10	Zorunlu Eğitim	Alt Ortaöğretim			
14 yaş	9					
13 yaş	8					
12 yaş	7					
11 yaş	6					
10 yaş	5					
9 yaş	4		İlköğretim			
8 yaş	3					
7 yaş	2					
6 yaş	1					
1-5 yaş		Okul Öncesi Eğitim				

Kaynak. Norwegian Directorate for Education and Training, 2014

II. İlkokul. Norveç'te altı yaşını dolduran her çocuk ilkokula başlamakta ve yedi yıl süren bir eğitim almaktadır. Okul kayıtlarında coğrafi esaslar dikkate alınmakta ve öğrenciler evlerine en yakın okullara gitmektedirler. Birinci sınıf öğrencilerinde okuma becerileri testi, ikinci sınıf öğrencilerinde ise okuma becerileri ve aritmetik testi zorunludur. Üçüncü sınıfta, okuma becerileri testi zorunluyken; aritmetik testi ve İngilizce testi isteğe bağlıdır. Beşinci sınıfta ise Ulusal Kalite Değerlendirme Sisteminin (The National Quality Assessment System [NQAS]) bir parçası olarak öğrencilere temel becerilerin (Norveççe, İngilizce ve Matematik) değerlendirilmesine yönelik ulusal bir test uygulanmaktadır (UNESCO, 2012).

III. Alt ortaöğretim. Zorunlu eğitimin ikinci aşaması olan alt ortaöğretim, 13-16 yaş grubundaki öğrencilerin devam ettiği 8-10. sınıfları kapsamaktadır. NQAS'ın bir parçası olarak sekizinci ve dokuzuncu sınıftaki öğrencilere ulusal bir test uygulanmaktadır. Bu sınavda, sekizinci sınıf öğrencileri Norveççe, İngilizce ve Matematik alanlarında değerlendirilirken; dokuzuncu sınıf öğrencileri okuma ve matematik alanlarında değerlendirilmektedir. 10. sınıfın sonunda ise öğrenciler, ulusal düzeyde bir yazılı (Norveççe, Matematik veya İngilizce alanlarında) ve yerel düzeyde bir sözlü sınav olmak üzere iki sınavdan geçmektedirler. Başarılı öğrenciler, aldıkları dersleri, yılsonu notlarını ve sınav sonuçlarını içeren bir sertifika almaktadırlar. Alt ortaöğretimi başarıyla tamamlayan tüm öğrenciler, üç yıllık üst ortaöğretime geçme hakkına sahiptirler (MOER, 2018).

IV. Üst ortaöğretim. 16 yaşına gelen öğrenciler üst ortaöğretime başlamaktadırlar. Üst ortaöğretim kurumları, genel teorik eğitim ve mesleki eğitim veren kurumlardan oluşmaktadır. Genel eğitim veren üst ortaöğretim okulları üç yıl sürerken; mesleki eğitim verenler dört yıl sürmektedir. 2003 Kanunu kapsamında ise meslek yüksekokulları üst ortaöğretimin bir parçası olarak kabul edilmekte ve altı aydan iki yıla kadar süren eğitim programları sunmaktadır (UNESCO, 2012). Üst ortaöğretimde öğrencilerin değerlendirilmesi, sürekli değerlendirme ve yılsonu sınavlarına dayanmaktadır. Okullar yükseköğretime geçiş için öğrencilere sertifika vermektedirler (EURYDICE, 2008).

V. Yükseköğretim. Norveç'te yedi devlet üniversitesi, 27 devlete bağlı kolej, iki sanat koleji, akredite eğitim programları sağlayan 32 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. 2003 yılından itibaren Bologna Süreci kapsamında, yükseköğretimde 3+2+3 modeli uygulanmaktadır. Öğrenciler üç yıllık lisans eğitiminin ardından iki yıl yüksek lisans ve üç yıl doktora eğitimi alabilmektedirler. Ancak müzik ve sanat eğitiminde dört yıllık lisans eğitimi, öğretmen eğitiminde dört yıllık programlar ve beş yıllık ardışık (yüksek lisans ve doktora) lisansüstü eğitim programları gibi istisna durumlar da mevcuttur. Üç yıllık üst orta öğretime tamamlayan öğrenciler yükseköğretim kurumlarına başvurabilmektedirler. Yükseköğretime girişte üniversitelerin kontenjanları belirleyici rol oynamaktadır (UNESCO, 2012).

VI. Özel eğitim. Norveç'te zorunlu eğitim yaşının altındaki çocuklar için özel eğitim desteği Eğitim Kanunu'nun 5. ve 7. bölümlerinde güvence altına alınmıştır. Bir çocuğun özel eğitim desteği alması için anaokuluna devam etmesi gerekmez. Burada önemli olan çocuğun ne ölçüde özel eğitim desteğine ihtiyaç duyduğudur. Özel eğitim hakkı, özel ihtiyaçlar eğitiminin yanı sıra destekleyici önlemleri de kapsamaktadır. Bu bağlamda, özel eğitim hizmeti, kaynaştırma eğitimi (inclusive education) ve özel ihtiyaç eğitimi (special needs education) olmak üzere iki şekilde verilmektedir. Okul öncesi dönemde verilen kaynaştırma eğitimi, bir çocuğun dil becerisini, sosyal ve motor gelişimini destekler nitelikte olmalı ve her zaman ebeveynlere sunulan rehberlik ve danışmanlık hizmetiyle birlikte yürütülmelidir. İlköğretim ve ortaöğretimde, Eğitim Kanunu'na göre her öğrenci kendi öğrenme ihtiyaçlarına ve becerilerine göre eğitimin uyarlanmasını (adapted tuition) talep etme hakkına sahiptir. Bu sistemin amacı, eğitim sistemindeki tüm öğrencilerin öğrenme, başarı, kendine güven, motivasyon, çalışma döngüsünü yaşamalarına fırsat sağlamaktır. Bu hak, özel eğitim ihtiyacı olan kaynaştırma öğrenciler için de geçerlidir ve bu nedenle bu öğrenciler normal öğrenim yaşlarının üzerinde eğitim alabilmektedirler. Örneğin, bir öğrencinin üst ortaöğretimde özel eğitime ihtiyacı varsa okulda beş yıla kadar eğitim görebilmektedir. Öte yandan, Norveç'te okula gidemeyen görece daha ağır düzeyde engeli olan öğrenciler ise özel eğitim hizmeti veren kurumlarda bireysel eğitim desteği almaktadırlar (The Norwegian Directorate for Education and Training, 2014).

VII. Yaşam boyu öğrenme. Norveç'teki yaşam boyu öğrenme programı, yetişkinlerin gerekli temel becerileri kazanmalarını ve niteliklerini şekillendirerek geliştirmelerine olanak sağlamayı amaçlamaktadır. Belediyeler ile bölge yetkilileri, yetişkinlere yönelik ilköğretim ve ortaöğretim eğitimi sağlamakla yükümlüdürler. Bu kapsamda, yetişkin eğitimi, yetişkinlerin ilkokul, alt ortaöğretim ve üst ortaöğretim seviyelerindeki eğitimlerinin yanı sıra halk liseleri (folk high schools), yetişkin eğitimi dernekleri ve bağımsız uzaktan eğitim kurumlarını da kapsamaktadır. İlkokulu ve alt ortaöğretime henüz tamamlamamış olan yetişkinler, bu düzeylerde doğrudan eğitim alma hakkına sahiptirler. 25 yaş üzerinde olan ve ilkokul ve alt ortaöğretime ya da buna denk bir öğrenim programını tamamlamış ancak üst ortaöğretim eğitimi henüz almamış olan yetişkinler ise, bu eğitim programından başvuru yoluyla yararlanabilmektedirler (www.nokut.no).

Yetişkin eğitimi veren dernekler birliği ise iki ya da daha fazla gönüllü hizmet veren kuruluştan oluşmakta ve temel eğitim, mesleki eğitim ve üniversite düzeyinde eğitim gibi çeşitli konularda eğitim hizmetleri vermektedir. Dernekler, eğitim hizmetlerini genellikle belediye bünyesinde sunmakta ve hükümetten fon desteği talebinde bulunabilmektedirler. Halk liseleri ise ücretsizdir ve bu kurumlarda herhangi bir eğitim programı ya da sınav uygulaması bulunmaz. Halk liseleri süresi 2-94 gün arasında değişen kısa kurs hizmetleri ile süresi 4-10 ay arasında değişen uzun kurs hizmetleri sunmaktadır. Uzaktan eğitim hizmeti sunan web tabanlı okullar ise oldukça esnek bir yapıya sahip olmakla birlikte zaman ve mekâna bakmaksızın öğretmenlerle öğrencilerin iletişim kurmalarına olanak sağlamaktadır. Bu okullarda, öğretim iki şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi sadece web tabanlı eğitim yoluyla birebir eğitim yapılması; ikincisi web tabanlı eğitim ve öğrencilerin merkezi ya da bölgesel olarak toplanmalarının birleşimi yoluyla öğretim sürecinin ilerlemesidir (EURYDICE, 2015).

Norveç Eğitim Sisteminin Süreç Boyutu

Bu başlık altında, eğitim-öğretim süreçleri, yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesi, eğitimin denetimi ve eğitimin finansmanı gibi konular detaylı olarak incelenmiştir. Bu konu başlıkları sırasıyla aşağıda açıklanmaktadır.

Eğitim-öğretim süreçleri: Norveç Eğitim Sistemi eşitlik ilkesine dayanmaktadır. Adil ve katılımcı politikalar okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar eşitlikçi sisteme katkıda bulunmaktadır. Zorunlu eğitim öncesinde, neredeyse tüm 3-4 yaş grubu çocuklar okulöncesi eğitime devam etmektedir (2011 yılında sırasıyla % 95 ve % 97). Norveç'te 1-4 yaş grubu öğrenciler için 2010 yılından itibaren Ödev Yardım Programı (The Homework Assistance Programme) hizmeti verilmektedir. Bu program, okulda daha fazla öğrenmenin gerçekleşmesine yöneliktir ve ebeveyn eğitiminin etkisiyle oluşan öğrenciler arasındaki başarı farklılıklarını azaltmayı amaçlamaktadır (Organization for Economic Cooperation and Development [OECD], 2013).

Norveç'te eğitim altı yaşından 16 yaşına kadar zorunludur. Zorunlu eğitimin ilk yedi yılı ilköğretim, son üç yılı alt ortaöğretim düzeyidir. Okul yılı öğrenciler için 38 hafta, öğretmenler için 39 haftadır. Yaz tatili süresi bir aydır. Öğrenciler haftanın beş günü okula gitmektedirler. Dersler 45 dakika sürmektedir ve öğrenciler ilk yıl haftada 20 ders alırken son sınıfta bu sayı 30'a kadar çıkmaktadır. Bu çerçevede, okul yönetimi, okul gününün uzunluğuna karar verme yetkisine sahiptir. Toplam ders saati ilköğretimde (1-7. sınıf) 4930 saat ve alt ortaöğretimde (8-10. sınıf) 2556 saattir. Zorunlu eğitimde, öğrenciler Norveççe, İngilizce, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Hıristiyanlık Dini ve Etik Eğitimi, Sanat ve El Sanatları, Gıda ve Sağlık, Müzik ve Beden Eğitimi derslerini almaktadırlar. Maksimum sınıf büyüklüğü konusunda kurallar yoktur. Öğrenciler pedagojik açıdan uygun gruplar halinde sınıflara ayrılmaktadırlar. Norveç'te zorunlu eğitim sürecinde 1997-2000 yılları arasında Ulusal Eğitim Programı çerçevesinde disiplinler-arası eğitim programı (cross-curricular themes) uygulanmıştır. Bu eğitim programı öğretmenlere planlama ve eğitim faaliyetlerini yürütebilmeleri için temel ilkeler sunmuştur (EURYDICE, 2008).

2006 yılından itibaren ilköğretim ve ortaöğretimde Bilgi Arttırma Reformu (The Reform of Knowledge Promotion) başlatılmıştır. Bu reform temel beceriler ve bilgi geliştirme önemine vurgu yaparak sonuç odaklı öğrenmeye geçiş, ders başına eğitim ve öğretim saatlerinin yeniden dağıtımı, eğitim programlarında var olan derslerin yeniden yapılması ve yerel düzeyde daha fazla özerklik getirmiştir. Reformun temel bileşenleri aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır (MOER, 2018):

Temel becerilere vurgu. Ders programında beş temel beceri (okuma, kendini ifade etme, yazma, sayılar ve dijital araçların kullanımı) her konuya uyacak şekilde birleştirilmiştir. İlkokulda derslerin sayısı özellikle ilk dört yılda öğrencilerin temel

becerilerini geliştirmek için artırılmıştır. Öğrencilerin yeteneklerine uygun eğitim almalarını sağlamak hedeflenmiştir.

Öğrenme için açık standartlar. Eğitim programı eğitimin her kademesinde öğrencilerden beklenen uzmanlık düzeyinin belirleyen açık amaçlar içermelidir. Kalite Çerçevesi (Quality Framework) en uygun öğrenme ortamını geliştirmeye yönelik ilkeleri tanımlamalıdır.

Karar vermenin merkeziyetçilikten uzaklaşması. Reform belediyelere öğretim yöntemleri, öğrenme materyallerinin seçimi, eğitim programı geliştirme ve öğretimin düzenlenmesi ile ilgili karar almada daha fazla yetki vermektedir.

Norveç'te ayrıca alt ortaöğretim okullarında performansı yükseltmeye yardımcı olması için 30 Norveçli eğitim politikacısı tarafından 2012 yılında bir eylem planı geliştirilmiştir. Bu eylem planı temel becerilerde uzmanlığı arttırmayı ve öğrencinin öğrenme motivasyonunu yükseltmeyi amaçlamaktadır ve öğretmenlerin mesleki gelişimi (iyi uygulamalar için materyal rehberliği, sınıf yönetimi için okul-tabanlı programlar vb.) üzerine hükümler içermektedir. Eylem planı, öğrenci motivasyonunu arttırmak, kız ve erkek çocukları ile birlikte farklı etnik kökenden gelen çocuklar arasındaki güdülenme farklılıklarını azaltmak için pratik öğretim yöntemleri sunmaktadır. Eylem planını hazırlayan katılımcılar, iki temel amaç üzerinde çalışma konusunda uzlaşmışlardır: 1) öğrencilerin okuryazarlık ve matematiksel becerilerini geliştirmek, 2) öğretmenlerin sınıf uygulamalarını geliştirmek. Katılımcılar bu hedefleri uygulamak için beş temel eylem üzerinde anlaşmışlardır. Bunlar sırasıyla aşağıda verilmektedir (OECD, 2013):

- Eylem planı ve uygulama stratejisinin tanımlanması
- İyi okuryazarlık, matematiksel beceri ve sınıf uygulamasının ne anlama geldiğinin tanımlanması ve ölçülmesi
- Okuryazarlık ve matematiksel beceri gelişimi ile ilgili öğretmenler, okul yöneticileri ve belediyeler için etkili uygulamaların belirlenmesi
- Öğretmenlere yönelik okuryazarlık ve matematiksel beceride gelişmiş sonuçlara ulaşılması için destek stratejilerinin geliştirilmesi. Bu strateji, var olan destek materyallerin seçilmesi ve geliştirilmesi; sınıf yönetimi ve eğitim liderliğini kapsayan okul-tabanlı mesleki eğitimin sağlanması; öğretmenlerin işbirliği içerisinde çalışması için okul yöneticisinin pedagojik rehberliğinin geliştirilmesi ve öğretimin iyileştirilmesi için öğretmenler arasında iletişim ağının geliştirilmesi şeklinde dört farklı hususu içermektedir.
- Okul liderliğinin güçlendirilmesi.

Zorunlu eğitimi tamamlayan 16-19 yaş arasındaki tüm öğrenciler, üst ortaöğretime devam etme yasal hakkına sahiptirler. Üst ortaöğretim okulları, üç yıllık genel eğitim ve dört yıllık mesleki eğitim veren okullar olma üzere ikiye ayrılmaktadır. Öğrenciler kendi belediyeleri dışındaki okullara da başvurabilmektedirler. Norveç'te 16-19 yaş grubunda olup okula devam etmeyen öğrenciler için bir takip hizmeti kurulmuştur. Özel gereksinimleri olan öğrenciler üst ortaöğretime üç yıldan fazla devam edebilmektedirler. Genel eğitim veren üst ortaöğretim okullarında Norveççe, Din ve Etik, İngilizce, Sosyal Bilimler, Coğrafya, Tarih, Matematik, Fen Bilimleri ve Beden Eğitimi dersleri ortak temel derslerdir ve derslerin içerikleri öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve yerel işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamak üzere uyarlanmıştır (EURYDICE, 2018).

Dört yıllık mesleki eğitim veren okullarda öğrenciler ilk iki yıl okulda eğitim aldıktan sonra bir yıl okul atölyelerinde çıraklık eğitimi almakta ve daha sonra bir yıl okul

dışında bir işyerinde çalışmaktadırlar. Mesleki eğitimi tamamlayan öğrenciler sanat (trade certificate) veya kalfalık (journeymanship certificate) sertifikası almaktadırlar. İlk iki yılda sürekli değerlendirme ve düzenli sınavlar yapılmaktadır. İşyeri eğitiminde ise işyeri değerlendirmenin nasıl ve ne zaman yapılacağından sorumludur. Zanaat sertifikası için merkezi bir final sınavı yapılmaktadır. Sınav, uygulama ve teori bölümlerinden oluşmaktadır. Teorik bölüm öğrencinin üst ortaöğretimde devam ettiği programa ait final sınavını geçmesi ile tamamlanmaktadır. Uygulama bölümü ise büyük ölçüde mesleğin türüne göre değişiklik göstermektedir. Bazı meslekler için uygulama sınavı bir günde tamamlanırken bazılarında haftalarca sürebilmektedir (UNESCO, 2012).

Norveç'te üst ortaöğretim sonrasında öğrencilerin devam edebileceği altı aydan iki yıla kadar eğitim hizmeti veren mesleki kolejler de bulunmaktadır. Bu kolejlere iki yıl devam eden öğrencilerin yükseköğretime geçiş hakları bulunmaktadır (UNESCO, 2012).

Yöneticilerin yetiştirilmesi: Okul yöneticileri öncelikli olarak öğretmenler arasından işe alınmaktadırlar. Yöneticiler, önce müdür yardımcısı ve daha sonra müdür olarak görevlerine devam etmektedirler. Çalışma ortamında edinilen günlük deneyimler, pedagoji veya yöneticilikle ilgili çalışmalara katılım, müdürlerin istihdam edilmelerinde önemli bir yere sahiptir. Norveç'te okul müdürlerinin yetiştirilmesinden belediyeler ve iller sorumludur. Belediye ve illerde bulunan ve eğitimden sorumlu yetkililer, yönetici ihtiyacının belirlenmesinde ve adayların seçilmesinde aktif rol almaktadırlar. Bu kapsamda yetkililer, okul müdürlerinin gerekli yetkiye sahip olmaları ve onlara yönelik düzenlenen yöneticilik programları ve kurslarının değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve uygulanması bağlamında sorumluluk almaktadırlar. Okul müdürlerinin yetiştirilmesi belediyeler ve iller arasında farklılık gösterebilmektedir. Çünkü illerde ve belediyelerde okul yöneticisi olabilme koşulları farklı şekilde değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, yükseköğretim kurumları da yöneticiler için farklı mesleki profiller ve standartlar önermektedir. Örneğin, bazı belediyeler, öğretmenleri kolejlerde veya üniversitelerde verilen yöneticilik eğitimini yarı sermaye ile destekleyerek veya özel yönetici istihdam programları düzenleyerek teşvik etmektedir (OECD, 2007).

Öğretmenlerin yetiştirilmesi: Norveç'te fakülteler okul öncesi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, branş derslerini okutan öğretmenler ve mesleki eğitim öğretmenlerine yönelik farklı program türleri sunmaktadırlar. Üç yıllık okul öncesi öğretim programları, anaokullarına öğretmen yetiştirmektedir. Öğretmen adayları, bu programlarda bir yıl fazladan eğitim aldıkları takdirde zorunlu eğitimin 1-4. sınıflarında öğretmenlik yapabilmek için yeterlilik kazanmaktadırlar. İlköğretim ve alt ortaöğretimde sınıf öğretmenleri dört yıllık programlarda eğitilirken; branş öğretmenleri ilköğretim, alt ortaöğretim, üst ortaöğretim ya da yetişkin eğitiminde özel bir branşa yönelik üç ya da dört yıllık programlardan mezun olmaktadır. Üst ortaöğretimdeki branş öğretmenlerinin ise genel olarak iki ya da üç farklı dalı kapsayan üç ila beş yıllık üniversite ve fakülte eğitimlerini tamamlamış olmaları gerekmektedir. Pedagojik eğitim almamış üç ila beş yıllık üniversiteden mezun olanların, beşinci sınıf ve üzerinde, üst ortaöğretim ve yetişkin eğitiminde öğretmen olabilmek için bir yıllık eğitim teorisi ve uygulama programına devam zorunluluğu bulunmaktadır. Meslek dersleri öğretmenleri ise üç ila dört yıllık eğitim almaktadırlar (UNESCO, 2012).

Okul öncesi eğitim, ilköğretim ve alt ortaöğretim düzeyinde, öğretmen atamaları belediyeler tarafından yapılmaktadır. Üst ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenler ise iller tarafından görevlendirilmektedir. Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim kursları; yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde düzenlenmektedir. Bu kursları düzenleyenler yerel eğitim yetkilileri, öğretmen dernekleri, yükseköğretim kurumlarında özel konular

üzerinde uzmanlaşmış dernekler, bölgesel eğitim departmanı yetkilileri, bölge eğitim komiteleri, ulusal konseyler ya da ulusal eğitim yetkilileri olabilmektedir. Hizmet içi eğitimin içeriği, Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öncelikler ile okullardaki yeniliklerden esinlenerek oluşturulmaktadır. İlköğretim, alt ortaöğretim ve üst ortaöğretimdeki hizmet içi eğitim genellikle okullarda uygulanmaya başlayan yeniliklerle ilgilidir. Yerel düzeyde, ilköğretim ve alt ortaöğretim öğretmenleri için yılda bir defa düzenlenen bir haftalık zorunlu çalışma ve planlama, hizmet içi eğitim kapsamında yapılan düzenli uygulamalardan biridir. Üst ortaöğretimdeki öğretmenler için de genellikle her okul yılı için beş adet olmak üzere, buna benzer eğitim ve planlama günleri düzenlenmektedir. Öğretmenlerin gelirleri büyük oranda eğitim niteliklerine, çalışma sürelerine ve kıdemlerine bağlıdır (UNESCO, 2012).

Eğitim denetimi: Norveç, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde kapsamlı bir ölçme ve değerlendirme çerçevesine sahip değildir ancak ölçme ve değerlendirme eğitim sisteminin tüm kademelerinde uygulanarak eğitim politikaları geliştirmede bulgular sağlamaktadır. Sistem değerlendirmesi büyük oranda kaliteyi istatistiksel yöntemler ve yetkili araştırma çalışmalarıyla belirleyen Ulusal Kalite Değerlendirme Sistemi aracılığıyla Eğitim ve Öğretim Müdürlüğü'nün (Directorate for Education and Training) sorumluluğundadır. Eğitim ve Öğretim Müdürlüğü özel okulları denetlemektedir. Devlet okullarının yasalara uygun eğitim verip vermediğinin denetlenmesinden ise 19 bölgenin valisi sorumludur. Norveç'te ayrıca 2006 yılından bu yana, Eğitim Kanunu ile okulların uygunluğunun değerlendirilmesi için eşgüdümlü ulusal denetim uygulaması yapılmaktadır (www.sici-inspectorates.eu).

Norveç'in merkezi olmayan eğitim sisteminde, okul değerlendirmesi, okulların öz değerlendirme yapmalarını ve ulusal değerlendirme sistemiyle temin edilen veriler ile Eğitim ve Öğretim Müdürlüğü tarafından geliştirilen metodolojik araçların kullanımını gerektirmektedir. Okul sahiplerinden bir kalite çerçevesi belirleyip uygulamaları ve okullarının öz değerlendirme sürecini takip etmeleri beklenmektedir. Norveç'te hiçbir okulun ulusal sistematik denetimi ya da dışarıdan incelenmesi söz konusu değildir. Bu bağlamda, değerlendirme kalitesi ve bu alanda gösterilen titizlik okullar arasında farklılık gösterebilmektedir. Yükseköğretimde ise profesyonel anlamda bağımsız bir devlet kurumu olan Norveç Eğitimde Kalite Güvencesi Kurumu (Norwegian Agency for Quality Assurance in Education [NOKUT]) bulunmaktadır. Bu kurum, eğitim sürecinde kalite gelişiminin sağlanması ve kalite kontrolünden sorumludur (www.sici-inspectorates.eu).

Norveç'te öğretmenlerin performans değerlendirmelerinde ise ortak bir süreç, ulusal performans kriterleri ya da başvurulacak standartlar söz konusu değildir. Öğretmenler için en yaygın geribildirim kaynağı, okul yöneticisiyle öğretmenler arasında gerçekleşen yıllık personel görüşmeleridir (www.sici-inspectorates.eu).

Eğitimin finansmanı: Norveç'te okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim yerel vergi gelirleri ve merkezi devlet ödemelerinden oluşan bölge ve belediye bütçeleri tarafından finanse edilmektedir. Okul öncesi eğitim, ilköğretim ve alt ortaöğretimde bütçe blok hibe yoluyla belediyelere yönlendirilmektedir. Blok hibe nüfus büyüklüğüne ve sosyo-ekonomik yapı gibi diğer faktörlere dayanmaktadır. Bu hibe sağlık ve sosyal hizmetleri içeren bir dizi hizmeti kapsamaktadır ve belediyeler eğitimle ilgili yapılan harcamanın oranını belirlemede serbesttir. Bölgeler ise vergiler ve blok hibe yoluyla üst ortaöğretimin finanse edilmesinden sorumludurlar. Bu sektördeki maliyetler bölgeler arasında kayda değer bir şekilde değişmektedir. Bölgesel eşitsizliklerden kaçınmak için hükümet ek yardımlar vermektedir. Yükseköğretim kurumları çoğunlukla devlet tarafından finanse edilmektedir. Öğrenciler eğitimleri için ücret ödememekte ve Devlet Eğitim Kredi Fonu'ndan (The State Educational Loan Fund) yaşam masraflarını karşılamak amacıyla destek almaktadırlar (EURYDICE,

2014). 2011 yılı verilerine göre Norveç'te eğitimin tüm kademelerinde yapılan harcama Gayri Safi Yurtiçi Harcamanın (GSYH) % 7.4'üne denk gelmektedir ve bu oran OECD ortalamasının (% 6.1) üzerindedir (OECD, 2014).

Türk Eğitim Sistemi İçin Bazı Çıkarımlar

Ülkelerin eğitim sistemleriyle gelişmişlik düzeyleri arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Refah düzeyi yüksek bir ülke olan Norveç'in de eğitim sistemi incelendiğinde öncelikle bir Eğitim Bakanlığına sahip olmasına rağmen eğitim yönetiminde yerinden yönetim anlayışına sahip olması dikkat çekmektedir. Ayrıca, eğitimde fırsat eşitliği ve demokrasi ilkelerinin benimsenmiş olmasının eğitim sistemini güçlü kılan nedenler arasında olduğu görülmektedir. Özellikle okulöncesi eğitimde görülen ve eğitimin diğer kademelerinde de devam eden yüksek okullaşma oranları Norveç'in eğitime verdiği önemi ortaya koymaktadır. Bunların dışında özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin eğitimine verilen önem; halkın iyi ve donanımlı bir şekilde eğitilmesini teşvik eden yetişkin eğitimi; mesleki eğitimde çıraklık ve işyeri eğitimi uygulamaları; bir bilgi toplumu oluşturmayı amaç edinen eğitim reformlarının uygulamada yerini alması ve eğitimin tüm kademelerde ücretsiz olması gibi Norveç Eğitim Sistemi'ne mahsus özellikler diğer ülkeler tarafından örnek alınabilir.

Norveç Eğitim Sistemi'nin Türkiye için örnek alınabilecek yönlerine bakıldığında, Türk Eğitim Sistemi'nin bilimsel, teknolojik, ekonomik ve sosyal alanlarda yaşanan gelişmelere ayak uydurabilmesi için yeniden ele alınması ve yapılandırılması gerektiği söylenebilir. Bu yapılandırma sürecinde, Norveç Eğitim Sistemi'nin özelliklerinden biri olan yerel yönetimlerin eğitime dâhil edilmesiyle eğitimimizdeki aşırı merkezîyetçi yapı ve finansman sıkıntısı azaltılabilir. Diğer taraftan, Türkiye'de de yetişkin eğitimi uygulamalarının artırılması ve yaygınlaştırılması; bilhassa okul öncesi eğitimde olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarının artırılması ve mesleki eğitimde uygulamalı eğitime daha fazla yer verilmesi için ek çalışmalar yapılabilir.

Norveç'in uyguladığı eğitim programları, reformlar, eylem planları ve kalite güvencesini sağlayıcı programları da Türkiye tarafından örnek alınabilir. Okulöncesi eğitimde, öğrenciler arasındaki başarı farklılıklarını azaltmayı amaçlayan Ödev Yardım Programı Türkiye'de de uygulandığı takdirde, ebeveynlerin ilgisizliğinden veya eğitim düzeylerinden kaynaklanan öğrenciler arasındaki başarı farkları azaltılabilir.

Norveç'te 2006 yılından itibaren ilköğretim ve ortaöğretimde uygulanan Bilgi Arttırma Reformu ile ders başına eğitim ve öğretim saatlerinin yeniden dağıtımı, eğitim programlarında var olan derslerin yeniden yapılması gibi eğitim-öğretim süreçleriyle ilgili alanlarda yerel düzeyde belediyelere daha fazla özerklik tanınmıştır. Türkiye'de de bölgesel farklılıklardan dolayı öğrencilerin farklı ihtiyaçları ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda, eğitim-öğretim süreçleri konusunda karar alınması ve uygulanması aşamasında bu farklılıklar dikkate alınmalı ve merkezîyetçilikten uzaklaşarak yerel düzeyde daha fazla özerklik tanınmalıdır.

Norveç'te ayrıca alt ortaöğretim okullarında performansı yükseltmeye yardımcı olması için 2012 yılında hazırlanan eylem planıyla özellikle öğretmenlerin ve yöneticilerin kendilerini geliştirmeleri için fırsatlar sunulmuştur. Bu eylem planı çerçevesinde, öğretmenlere ders materyallerin seçilmesi ve geliştirilmesi, sınıf yönetimi ve eğitim liderliğini kapsayan okul-tabanlı mesleki eğitim konularında destek sağlanırken; okul yöneticisinin de pedagojik rehberliğinin geliştirilmesi ve öğretimin iyileştirilmesi için öğretmenler arasında iletişim ağının geliştirilmesine katkı sağlaması yönünde yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Türkiye'de hizmet içi eğitim kursları haricinde öğretmen ve yöneticilerin kendilerini mesleki anlamda geliştirmelerine yönelik bu tarz programlar maalesef bulunmamaktadır. Bu bağlamda, öğretmen ve yöneticiler için ülke genelinde hazırlanacak ve uygulamaya konulacak kapsamlı eylem planlarına

ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, Norveç'te okul yöneticilerinin yetiştirilmesi sürecinde, belediyeler yükseköğretim kurumlarıyla işbirliği yaparak yöneticilik programları düzenlemekte ve mesleki standartları birlikte belirlemektedirler. Türkiye'de de yükseköğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yaparak yöneticilerin profesyonel anlamda kendilerini yetiştirmesi için yöneticilik programları ve kursları açabilir.

Norveç'te zorunlu eğitimin tüm kademelerinde ve yükseköğretimde ölçme ve değerlendirme sürecinde Ulusal Kalite Değerlendirme Sistemi'nin kullanılması da ülkenin eğitim sistemini güçlü kılan faktörlerden biridir. Ulusal Kalite Değerlendirme Sistemi kapsamında, eğitim politikaları geliştirilmekte, kalite istatistiksel yöntemler ve araştırmalarla belirlenmekte ve okullar öz değerlendirmelerini bu kalite çerçevesinde yapmaktadır. Bu açıdan Türkiye Eğitim Sistemi'nde de ulusal kalite standartlarının belirlenip eğitimin tüm kademelerinde okulların öz değerlendirmelerini bu standartlara uygun bir şekilde yapmasının hem dışardan denetim ihtiyacını ortadan kaldıracağı hem de okullara kendilerini geliştirme fırsatları sunacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- EURYDICE (2008). *National Summary Sheets on Education Systems in Europe and Ongoing Reforms*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- EURYDICE (2014). *Financing Schools in Europe: Mechanisms, Methods and Criteria in Public Funding*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- EURYDICE (2015). *Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Nas, Ç. (2010). Türkiye AB İlişkilerinde Norveç Modeli: Ne Kadar Geçerli. 17.03.2018 tarihinde http://ikv.org.tr/images/upload/data/files/norvec_modeli.pdf adresinden indirilmiştir.
- Norwegian Directorate for Education and Training (2014). *The Education Mirror*. Norwegian Directorate for Education and Training Publishing.
- OECD (2007). *Improving School Leadership: Country Background Report For Norway*. OECD Publishing.
- OECD (2013). *Education Policy Outlook: Norway*. OECD Publishing.
- OECD (2014). *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*, OECD Publishing.
- Stahle, K. N. (1993). *Alfred Nobel and Nobel Prize*, Nobel Foundation, Stockholm.
- UNESCO (2012). *World Data on Education (7th Edition)*. 16.04.2015 tarihinde http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Norway.pdf adresinden indirilmiştir.
- https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Norway:Organisation_and_Governance Erişim Tarihi: 20.03.2018.
- https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Norway:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments Erişim Tarihi: 20.03.2018.
- https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Norway:Early_Childhood_Education_and_Care Erişim Tarihi: 20.03.2018.
- <https://www.regjeringen.no/en/dep/kd/organisation/Departments/id613/> Erişim Tarihi: 04.02.2018.
- <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/The-Committee-for-Quality-in-Primary-and/id87998/> Erişim Tarihi: 05.02.2018.
- <http://www.nokut.no/en/Facts-and-statistics/The-Norwegian-Educational-System/General-information-about-education-in-Norway/> Erişim Tarihi: 15.03.2018.

- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/no.html> Erişim Tarihi: 16.02.2018.
- <http://www.efta.int/statistics/eso-news/2013-06-25-efta-countries-most-expensive> Erişim Tarihi: 20.01.2018.
- <http://www.oecd.org/economy/norway-economic-forecast-summary.htm> Erişim Tarihi: 05.01.2018.
- <https://www.statista.com/statistics/327359/inflation-rate-in-norway/> Erişim Tarihi: 05.01.2018.
- <http://www.jeostrateji.com/ulkelerin-kisi-basina-dusen-gayri-safi-yurt-ici-hasilasi-2016/> Erişim Tarihi: 07.01.2018.
- <http://www.sici-inspectorates.eu/getattachment/19fd2d60-94e3-429c-bd91-90ca5e243a6d> Erişim Tarihi: 02.03.2018.
- [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CG/2015\(28\)5PROV&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C#P278_33131](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CG/2015(28)5PROV&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C#P278_33131) Erişim Tarihi: 07.03.2018.